ВИСНОВКИ

Комплексна мотивація прийшла на зміну «вузької», пов'язаної переважно з матеріальною винагородою за працю. Комплексна мотивація характеризується взаємозв'язком і взаємообумовленістю соціально-економічних і соціально-психологічних процесів, гармонізуючи інтереси особи і організації.

Зауважимо, що діяльність керівників, спрямована на формування мотивації персоналу, часто приносить більший ефект, ніж інші перетворення (технологічні, технічні, організаційні та ін.). Використання системи комплексної мотивації на виробництві – ознака професійної компетентності керівника, важлива риса цивілізованого підприємницького стилю управління.

Подальші дослідження планується провести у напрямку більш досконалого вивчення проблеми формування гнучких моделей та механізмів орієнтації персоналу на результативну діяльність та запровадити результати цих досліджень на підприємствах нашої країни. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Резник С. Д. Управление персоналом : учебник / С. Д. Резник, И. А. Игошина, К. М. Кухарев. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 212 с.

2. Мескон М. Х. Основы менеджмента : учебник / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М. : ЮНИТИ, 2007. – 720 с.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки Харківського національного автомобільно-дорожнього університету **Бабич Д. В.**

УДК 657.633

ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В БЮДЖЕТНІЙ УСТАНОВІ

ЛЯДОВА Ю. О., ДЕЙНЕКО Є. В.

УДК 657.633

Лядова Ю. О., Дейнеко Є. В. Визначення ефективності функціонування внутрішнього фінансового контролю в бюджетній установі

У статті розглянуто та обґрунтовано необхідність визначення ефективності функціонування внутрішнього фінансового контролю в бюджетній установі. Запропоновано науково-методичний підхід з оцінки ефективності функціонування внутрішнього фінансового контролю, що базується на оцінці результативних показників діяльності внутрішніх контролерів (показників затрат, показників продукту, показників якості та показників ефективності).

Ключові слова: *внутрішній фінансовий контроль, внутрішній аудит, ефективність, результативні показники, бюджетна установа.*
Рис.: *1.* ***Формул:*** *1.* ***Бібл.:*** *5.*

Лядова Юлія Олександрівна – *кандидат економічних наук, доцент, кафедра контролю і аудиту, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)*
E-mail: *ulija_golub@mail.ru*

Дейнеко Євген Валерійович – *аспірант, кафедра контролю і аудиту, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)*

УДК 657.633

Лядовая Ю. А., Дейнеко Е. В. Определение эффективности функционирования внутреннего финансового контроля в бюджетном учреждении

В статье рассмотрена и обоснована необходимость определения эффективности функционирования внутреннего финансового контроля в бюджетном учреждении. Предложен научно-методический подход для оценки эффективности функционирования внутреннего финансового контроля, основанный на оценке результативных показателей деятельности внутренних контролеров (показателей затрат, показателей продукта, показателей качества и показателей эффективности).

Ключевые слова: *внутренний финансовый контроль, внутренний аудит, эффективность, результативные показатели, бюджетное учреждение.*
Рис.: *1.* ***Формул:*** *1.* ***Библ.:*** *5.*

Лядовая Юлия Александровна – *кандидат экономических наук, доцент, кафедра контроля и аудита, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)*
E-mail: *ulija_golub@mail.ru*

Дейнеко Евгений Валерьевич – *аспирант, кафедра контроля и аудита, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)*

UDC 657.633

Lyadovaya Y. A., Deyneko Y. V. Determination of the Effectiveness of the Internal Financial Control in the Public Institution

In the article is devoted to determining the effectiveness of internal financial control in the budget office. A scientific and methodological approach to assess the effectiveness of internal financial control is based on an assessment of performance indicators of the internal controller (figures costs, product performance, quality and performance).

Key words: *internal financial control and internal audit, efficiency, performance indicators, budgetary institution*
Pic.: *1.* ***Formulae:*** *1.* ***Bibl.:*** *5.*

Lyadovaya Yuliya A.– *Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Control and Audit, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)*
E-mail: *ulija_golub@mail.ru*

Deyneko Yevgeniy V.– *Postgraduate Student, Department of Control and Audit, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)*

Функціонування внутрішнього фінансового контролю в бюджетній установі на сучасному етапі реформування державної політики відіграє важливу роль в бюджетному процесі. Адже вдала організація внутрішнього контролю, координація дій контролерів та вчасне реагування на результати внутрішніх перевірок дозволяють не лише виявити та усунути бюджетні правопорушення, а й попередити їх появу. Тому розробка підходів до визначення ефективності діяльності служб внутрішнього контролю в бюджетній установі є вчасною, а відтак тема наукового дослідження є актуальною.

Метою статті є обґрунтування підходу щодо оцінки ефективності функціонування внутрішнього фінансового контролю в бюджетній установі.

Задля досягнення поставленої мети в статті розкрито зміст підходу щодо оцінки ефективності функціонування внутрішнього фінансового контролю в бюджетній установі; визначено напрямки застосування такого підходу в практиці вітчизняних установ.

Ефективність функціонування внутрішнього фінансового контролю залежить від якісної організації такого процесу. Тому доцільно удосконалювати організацію внутрішнього фінансового контролю шляхом модернізації діяльності суб'єктів, які здійснюють такий контроль.

Внутрішній фінансовий контроль у бюджетних установах як правило здійснюють керівник та головний бухгалтер такої установи, що визначено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [1]. Проте існуюча реформа в системі державного фінансового контролю України вимагає створення в бюджетних установах спеціалізованих підрозділів (відділів, служб тощо). На підтвердження цієї тези можна вказати на наявність низки розроблених нормативно-правових актів, що регламентують діяльність таких підрозділів. Важливим документом є Порядок утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади [2].

Згідно з цим документом основним завданням відділу внутрішнього аудиту є надання керівникові центрального органу виконавчої влади, його територіального органу та бюджетної установи об'єктивних і незалежних висновків і рекомендацій щодо: функціонування системи внутрішнього контролю та її удосконалення; удосконалення системи управління; запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів; запобігання виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності центрального органу виконавчої влади, його територіального органу та бюджетної установи.

Не менш важливим документом у діяльності відділів внутрішнього аудиту є Кодекс етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту [3]. Даний нормативний документ задекларовано в принципах. Кодекс враховує морально-етичні принципи професійної діяльності, контроль і нагляд за дотриманням вимог Кодексу, а також обов'язки щодо протидії одержанню неправомірної вигоди та дарунків (пожертв).

Ще одним важливим документом у діяльності підрозділів внутрішнього аудиту є Стандарти внутрішнього аудиту [4]. Даний нормативний акт розроблено з метою визначення єдиних підходів до організації та проведення внутрішнього аудиту, підготовки аудиторських звітів, висновків та рекомендацій у міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої, оцінки якості такого аудиту. Важливе місце приділяється внутрішнім документам з питань внутрішнього аудиту, які розробляються керівником даного підрозділу.

Стандарти регламентують проведення внутрішнього аудиту, документування його ходу та результатів, а також моніторинг врахування рекомендацій за результатами перевірок. Підрозділи внутрішнього аудиту повинні звітувати про свою діяльність, формувати та зберігати справи внутрішнього аудиту, надавати відповідну інформацію щодо проведених перевірок, а також проводити оцінку ефективності внутрішнього аудиту.

До критеріїв оцінки ефективності внутрішнього аудиту (контролю), на думку автора, слід віднести результативні показники діяльності відділу внутрішнього аудиту, які знаходяться у звітних документах [5]. Класифікацію таких показників наведено на *рис. 1*.

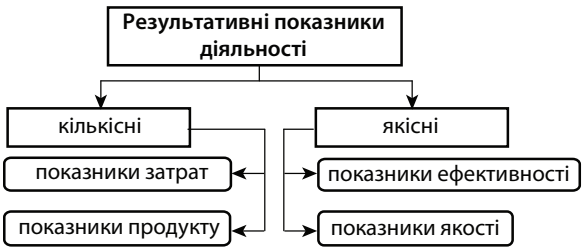

Рис. 1. Класифікація результативних показників діяльності відділу внутрішнього контролю бюджетної установи

Результативні показники діяльності відділу – це кількісні та якісні показники, які дають змогу здійснити оцінку використання ресурсів відділу для досягнення визначених мети та завдань [5].

Результативні показники поділяються на показники затрат, показники продукту, показники ефективності та показники якості.

Показники затрат визначають обсяги та структуру ресурсів, що забезпечують виконання пунктів програми та робочого плану внутрішнього аудиту, характеризують структуру затрат робочого часу аудитора. Для аналізу використання робочого часу для всіх категорій робітників застосовується два показники: середня кількість днів, відпрацьованих одним робітником (тривалість робочого періоду) і середня тривалість робочого дня (зміни).

Тривалість робочого періоду, у днях, залежить від кількості вихідних і святкових днів, кількості днів тимчасової непрацездатності, кількості днів відпусток, неявок на роботу з дозволу адміністрації, прогулів тощо.

Тривалість робочого дня (зміни) робітника залежить від нормативної величини встановленого робочого тижня, часу простою протягом робочого дня (зміни),

неповного робочого дня (скорочений робочий день, тиждень), часу інших скорочень робочого дня, передбачених законом.

Кількість годин, відпрацьованих в середньому одним робітником, є інтегральним показником, який характеризує загальну величину ефективного фонду робочого часу одного робітника.

Фонд робочого часу визначається за формулою (1):

$$ФРЧ = Ч \cdot Д \cdot Т, \quad \textbf{(1)}$$

де *ФРЧ* – фонд робочого часу;

Ч – чисельність робітників, чол.;

Д – кількість днів, відпрацьованих робітником у середньому за досліджуваний період, днів;

Т – середня тривалість робочого дня, год.

Важливо відмітити, що на фонд робочого часу впливають ряд факторів, тому далі необхідно розраховувати фонд робочого часу під впливом факторів: чисельності працівників, середньої кількості відпрацьованих аудитором днів та середньої тривалості робочого дня.

Наступним результативним показником, що допомагає оцінити ефективність роботи відділу внутрішнього аудиту, є показники продукту.

Показники продукту використовуються для оцінки досягнення поставлених цілей. Показниками продукту є, зокрема, обсяг проведеної аудиторської роботи чи наданих послуг у реалізації виконання посадових обов'язків, кількість користувачів результатами аудиту тощо.

У даному випадку доцільно аналізувати кількість застосованих процедур та кількість виявлених порушень.

Показники ефективності залежно від напрямів, що виконуються в ході аудиторської діяльності, можуть характеризувати економність, продуктивність та результативність проведеної відділом роботи.

Економність характеризує затратну ресурсну сторону ефективності. За цим критерієм витрати мають бути мінімальними. Економність можна розглядати як витрати трудових ресурсів на одиницю результативного показника.

Продуктивність праці вимірюється відношенням обсягу виконаної роботи до затрат праці (середньооблікової чисельності персоналу). Залежно від прямого або зворотного відношення маємо два показники: виробіток і трудомісткість.

Виробіток – це кількість виконаної роботи за одиницю часу або кількість завдань, яка припадає на одного середньооблікового працівника або робітника за рік, квартал, місяць. Він вимірюється відношенням кількості виконаних завдань до величини робочого часу, витраченого на його виконання. Розрізняють показники виробітку залежно від одиниці виміру робочого часу: виробіток на одну відпрацьовану людино-годину – годинний; виробіток на один відпрацьований людино-день – денний; виробіток на одного середньооблікового працівника – річний (квартальний, місячний).

Трудомісткість – це показник, який характеризує затрати часу на одиницю виконаної роботи (тобто зворотна величина виробітку).

Результативність праці – це показник досягнення певного результату. Такі показники можна отримати з основних технологічних звітів бюджетної установи або автоматизованих контролюючих систем. До таких показників можна віднести: заробітну плату за місяць, середні тижневі витрати часу, виконані завдання/обсяги за місяць, кількість помилково виконаних завдань, швидкість виконання доручень, рівень задоволеності користувачів інформації, оцінку рівня дисципліни, оцінку дотримання термінів, суму виявлених порушень, зміну витрат на преміювання працівників тощо.

Значення кожного з показників будуть покладені в основу рейтингового оцінювання діяльності працівників відділу внутрішнього аудиту.

Таке оцінювання доцільно проводити за допомогою коефіцієнтів: коефіцієнт вартості однієї години роботи співробітника (розраховується як відношення обсягу заробітної плати до тижневих витрат, помножених на 4 для приведення до місячного вигляду); середні тижневі витрати часу; виробіток за день – частина виконаних завдань за робочий день. Знаходиться як відношення показника обсягу виконаної роботи, помноженого на 7 для переведення тижневих даних до денних, до середніх витрат часу за тиждень; частка завдань для перевиконання (може бути виражена у відсотках). Розраховується як відношення кількості помилково виконаних завдань до обсягу виконаної роботи; швидкість виконання доручень та робіт – відношення середніх витрат часу до кількості виконаних завдань; коефіцієнти оцінки рівня дисципліни та дотримання термінів; коефіцієнт опосередкованої частки участі в сумі виявлених порушень (відношення добутку суми виявлених порушень та виконаних завдань співробітника до загальної кількості виконаних робіт, ділене на суму виявлених порушень); коефіцієнт опосередкованої частки участі у зміні витрат.

Після розрахунку зазначених коефіцієнтів необхідно визначити ваги коефіцієнтів за умов, що відношення вагомості між ними 4 : 4 : 2 зі ступенем спадання вагомості.

Далі доцільно провести розрахунок інтегрованого показника результативності праці аудитора. За результатами такого розрахунку можна оцінити результативність праці працівників відділу внутрішнього аудиту та прийняти одне з таких рішень:

- якщо висока результативність (значення інтегрованого показника результативності праці 70 і більше), працівника вигідно тримати;
- якщо достатня результативність (значення інтегрованого показника результативності праці 50 – 69) – можна тримати працівника, але слід намагатися виявити причини, що заважають працювати більш результативно;
- якщо результативність нижче достатньої (значення інтегрованого показника результативності праці 30 – 49), працівника можна тримати для виконання таких завдань, що добре контролюються і результати однозначно перевіряються;
- якщо низька результативність (значення інтегрованого показника результативності праці менше 30), то слід відмовитись від працівника.

ВИСНОВКИ

Авторами запропоновано науково-методичний підхід з оцінки ефективності функціонування внутрішнього фінансового контролю, що базується на оцінці результативних показників діяльності внутрішніх контролерів (показників затрат, показників продукту, показників якості та показників ефективності). Представлений науково-методичний підхід дозволяє не лише виявляти слабкі місця в роботі внутрішніх аудиторів, а й дає змогу контролювати якість роботи працівників відділу та вчасно приймати рішення щодо подальшої співпраці з ними.

Як напрямок подальших досліджень можна вказати на необхідність розробки засад законодавчого врегулювання процедури оцінки ефективності функціонування внутрішнього фінансового контролю в бюджетній установі. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14

2. Деякі питання утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www. dkrs.gov.ua

3. Кодекс етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 29.09.2011 № 1217 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www. dkrs.gov.ua

4. Стандарти внутрішнього аудиту, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 04.10.2011 № 1247. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www. dkrs.gov.ua

5. Дікань Л. В. Держаний аудит : Навч. посіб. / Л. В. Дікань, Ю. О Голуб, Н. В. Синюгіна ; за заг. ред. канд. екон. наук, проф. Л. В. Дікань. – К. : Знання, 2009. – 409 с.

УДК 657.372.2

МЕТОДИКА ОЦІНКИ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ У БАЛАНСІ ПІДПРИЄМСТВА

СЛЮНІНА Т. Л., ГЛУШАЧ Ю. С.

УДК 657.372.2

Слюніна Т. Л., Глушач Ю. С. Методика оцінки резерву сумнівних боргів у балансі підприємства

У статті досліджено питання оцінки дебіторської заборгованості в балансі підприємства, розглянуто різні методи формування резерву сумнівних боргів, визначено їх недоліки і переваги.

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, дебітори, розрахунки, резерв сумнівних боргів, безнадійний борг.*
Рис.: *1.* ***Табл.:*** *3.* ***Формул:*** *2.* ***Бібл.:*** *6.*

Слюніна Тетяна Леонідівна – *кандидат економічних наук, доцент, кафедра статистики, обліку та аудиту, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)*

Глушач Юлія Станіславівна – *старший викладач, кафедра статистики, обліку та аудиту, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)*
E-mail: *4gu@mail.ru*

УДК 657.372.2

Слюнина Т. Л., Глушач Ю. С. Методика оценки резерва сомнительных долгов в балансе предприятия

В статье исследованы вопросы оценки дебиторской задолженности в балансе предприятия, рассмотрены разные методы формирования резерва сомнительных долгов, определены их недостатки и преимущества.

Ключевые слова: *дебиторская задолженность, дебиторы, расчеты, резерв сомнительных долгов, безнадежный долг.*
Рис.: *1.* ***Табл.:*** *3.* ***Формул:*** *2.* ***Библ.:*** *6.*

Слюнина Татьяна Леонидовна – *кандидат экономических наук, доцент, кафедра статистики, учёта и аудита, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)*

Глушач Юлия Станиславовна – *старший преподаватель, кафедра статистики, учёта и аудита, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)*
E-mail: *4gu@mail.ru*

UDC 657.372.2

Slyunina T. L., Glushach Y. S. A Method of Estimation of Reserve of Doubtful Debts is in a Balance Sheet

The article investigates the problems of the assessment of the accounts receivables in the balance sheet of the company, examines various methods of of indefinite debt formation, idetifies their drawbacks and advantages.

Key words: *account receivable, debtors, calculation, reserve of indefinite debts, bad debt.*
Pic.: *1.* ***Tabl.:*** *3.* ***Formulae:*** *2.* ***Bibl.:*** *6.*

Slyunina Tatyana L.– *Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Statistics, Accounting and Auditing, V. N. Karazin Kharkiv National University (pl. Svobody, 4, Kharkiv, 61022, Ukraine)*

Glushach Yuliya S.– *Senior Lecturer, Department of Statistics, Accounting and Auditing, V. N. Karazin Kharkiv National University (pl. Svobody, 4, Kharkiv, 61022, Ukraine)*
E-mail: *4gu@mail.ru*